

Utlåtande 2017:94 RI (Dnr 106-839/2016)

Fruktlunder i staden

Motion (2016:62) av Karin Ernlund (C)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2016:62) av Karin Ernlund (C) om "Fruktlunder i staden" anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Karin Ernlund (C) föreslår i en motion att kommunfullmäktige ger samtliga stadsdelsnämnder i uppdrag att anlägga fruktlunder i befintliga eller nya parker. Karin Ernlund anför att fruktlunderna bl.a. kan användas i pedagogiskt syfte för förskole- och skolklasser och även fungera som mötesplatser för medborgare i alla åldrar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, trafiknämnden och samtliga stadsdelsnämnder.

Stadsledningskontoret välkomnar motionärens ansats att utveckla stadens parker och att skapa fler mötesplatser i staden, vilket ligger i linje med den utvecklingsinriktning kommunfullmäktige lagt fast i budget. Stadsdelsnämnderna kan välja att inrätta fruktlunder om de skulle bedöma att det skulle bidra till att uppnå kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och ser därför ingen anledning att ge stadsdelsnämnderna

ett särskilt uppdrag inom stadsmiljöområdet i form av en skyldighet att anlägga fruktlundar.

Trafiknämnden konstaterar att fruktträdsplanteringar är mycket kostsamma ur ett driftsperspektiv samt att ytterligare planteringar innebär en ökad driftskostnad för de berörda stadsdelarna och anser därför att det inte är motiverat att anlägga fler fruktlundar i staden.

Bromma stadsdelsnämnd ser positivt på ett ökat odlande, inklusive plantering av fruktträd och buskar, men anser att de fruktträd och bärbuskar som redan finns på stadens mark bör tillvaratas och ges en fullgod skötsel i första hand.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget och anser att fruktlundar kan ha en positiv effekt på den biologiska mångfalden samt ger rekreativvärden.

Farsta stadsdelsnämnd anser att förslaget är trevligt och konstaterar att det i Farsta stadsdelsområde finns gott om platser på stadens mark där allmänheten kan plocka frukt samt att anläggning av fruktlundar är lämpliga i samband med kommande parkupprustningar.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser inte att förslaget är möjligt att genomföra inom den budget som finns för parkdrift och parkskötsel.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är positiv till att det finns fruktlundar i staden då det bidrar till att öka trivsel och gemenskap, men anser att det då det i dag redan finns gott om befintliga fruktlundar från trädgårdsnäringsepoken inte finns ytterligare behov av att anlägga flera fruktlundar inom stadsdelsområdet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ser gärna att stadsdelsnämnderna ges riktlinjer om att försöka komplettera befintliga och nya parker med fruktlundar, men anser inte att detta ska vara ett absolut krav.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att varje park får utvecklas utifrån sina förutsättningar och utifrån parkbesökarnas behov och önskemål.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har inget att erinra mot förslaget.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att stadsdelsområdet är välförsörjt när det gäller möjligheter till odling och att ta del av frukt och bär i parker och naturområden och att det därför inte behövs särskilda fruktlundar.

Skärholmens stadsdelsnämnd delar motionärens uppfattning att stadsodling och fruktlundar kan användas i ett pedagogiskt syfte för förskole- och skolklasser samt fungera som mötesplatser för medborgare i alla åldrar.

Södermalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till motionen och anser att intentionerna bakom motionen är lovvärda, men anser sig ha uppfyllt motionärens önskan med anledning av stadsodlarföreningen i Vitabergsparken.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd välkomnar förslaget och föreslår en noggrann placering av fruktlunderna för att möjliggöra en ”kaskad” av ekosystemtjänster.

Älvsjö stadsdelsnämnd är positiv till att plantera fruktträd och bärbuskar i fler parker, men anser inte att det finns ett behov av särskilda fruktlunder.

Östermalms stadsdelsnämnd ser gärna att stadsdelsnämnderna ges riktlinjer om att försöka komplettera befintliga och nya parker med fruktlunder, men anser inte att detta ska vara ett absolut krav.

Mina synpunkter

Stockholm ska vara en grön, vacker, och levande stad med parker och naturområden av hög kvalitet, med möjlighet till möten och rekreation. Grönområden och parker är viktiga för stadens invånare och för stadens ekosystem. Det är viktigt att varje park får utvecklas utifrån sina förutsättningar och parkbesökarnas önskemål och behov.

I budget för 2017 fastslås att stadens parker ska utvecklas med nya metoder för planering av grönområden samt att särskilda insatser ska vidtas för att öka antalet träd i staden. Vidare ska stadsdelsnämnderna arbeta med att bidra till goda möjligheter till stadsodling. Ekosystemtjänster och grönytekomensation ska tillämpas.

Jag delar motionärens tanke om att vi medborgare ska kunna odla mer i staden. Ett flertal av stadsdelsnämnderna har redan idag fruktträd och bärbuskar i sina parker och grönområden. I utvecklingsinriktningen i budgeten för år 2017 har vi gett stadsdelsnämnderna möjligheter att inom ramen för sitt stadsmiljöarbete inrätta fruktlunder, enligt motionärens intention. Det är dock något som bäst beslutas lokalt och utifrån varje parks unika förutsättningar istället för att vi centralt ska styra detta.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2016:62) av Karin Ernlund (C) om ”Fruktlunder i staden” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 19 april 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Ulrika Gunnarsson

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) enligt följande.

Om jag hade haft yttranderätt och rösträtt hade jag yrkat att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Motion (2016:62) av Karin Ernlund (C) om fruktlunder i staden bifalls
2. Därutöver anføres följande

Det är glädjande att många av de remitterade instanserna har en positiv inställning till Centerpartiets motion. De odlingslådor som syns på allt fler platser är ett bevis på att staden nu kan skörda frukten av vårt mångåriga politiska arbete. Helt i linje med den politik som vi genomförde under förra mandatperioden och som staden nu arbetar vidare med.

Centerpartiet anser dock inte att vi kan nöja oss med detta. Vi vill ta stadsodlingen till nästa nivå och här ser vi en möjlighet att fortsätta utveckla stadens arbete med att erbjuda stockholmarnas tillgång och närhet till fruktlunder. Fruktlunder kan fungera som pedagogiska och trevliga mötesplatser för stockholmarna i alla åldrar. Att anlägga minst en fruktlund i varje stadsdel ser vi som en låg ambition som staden absolut skulle kunna prioritera och arbeta vidare med.

Remissammanställning

Ärendet

Karin Ernlund (C) föreslår i en motion att kommunfullmäktige ger samtliga stadsdelsnämnder i uppdrag att anlägga fruktlundar i befintliga eller nya parker. Karin Ernlund anför att fruktlunderna bl.a. kan användas i pedagogiskt syfte för förskole- och skolklasser och även fungera som mötesplatser för medborgare i alla åldrar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, trafiknämnden och samtliga stadsdelsnämnder.

Innehållsförteckning	Sid
Trafiknämnden	6
Bromma stadsdelsnämnd	7
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	8
Farsta stadsdelsnämnd	8
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	10
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	10
Kungsholmens stadsdelsnämnd	11
Norrmalms stadsdelsnämnd	11
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	12
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	12
Skärholmens stadsdelsnämnd	13
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	13
Södermalms stadsdelsnämnd	15
Älvsjö stadsdelsnämnd	15
Östermalms stadsdelsnämnd	16

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

I ett växande Stockholm är stadens parker centrala platser för rekreation och livskvalitet för stadens invånare. Parkerna är även viktiga för att skapa och behålla biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Detta medför nya utmaningar för staden att nyttja och utveckla parkområden för att uppnå bästa möjliga potential. Att säkerställa att stadens samtliga grönområden är inspirerande, välskötta, tillgängliga och trygga att vistas i för invånarna är en förutsättning för en trivsamt stadsmiljö.

Kommunfullmäktige har i budget 2016 slagit fast att stadsdelsnämnderna ska arbeta med att skapa goda möjligheter till stadsodling i Stockholm, bl.a. i parker. Urban odling skapar samhörighet, fler mötesplatser och biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt är pedagogiskt för barn och bra för folkhälsan. Stadens parker ska även utvecklas med nya metoder för planering av grönområden. Nya parker ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Särskilda insatser ska vidtas för att öka antalet träd i staden. I budget 2016 fördelade kommunfullmäktige 179,4 mnkr till stadsdelsnämndernas stadsmiljöarbete. Stadsdelsnämndernas budget för stadsmiljöinvesteringar uppgår till 110,0 mnkr. I stadens styrmodell har stadsdelsnämnderna stor frihet att själva disponera och omfördela medel så länge de uppnår de mål kommunfullmäktige fastställt för de olika verksamhetsområdena.

Som Karin Ernlund (C) nämner i sin motion har Göteborgs stad under senare år genomfört en satsning på fruktlunder. Det har resulterat i att Göteborg idag har tolv kommunala fruktlunder. I dessa fruktlunder får man, till skillnad från i andra parker, gärna plocka frukt och bär.

Stadsledningskontoret välkomnar motionärens ansats att utveckla stadens parker och att skapa fler mötesplatser i staden, vilket ligger i linje med den utvecklingsinriktning kommunfullmäktige lagt fast i budget. Stadsdelsnämnderna kan också redan, inom ramen för sitt stadsmiljöarbete, välja att inrätta fruktlunder om de skulle bedöma att det skulle bidra till att uppnå kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet. Fruktlunder skulle även kunna inrättas i form av medborgardriven stadsodling i Stockholm. Stadsledningskontoret ser därför ingen anledning att ge stadsdelsnämnderna ett särskilt uppdrag inom stadsmiljöområdet i form av en skyldighet att anlägga fruktlunder.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motion (2016:62) av Karin Ernlund (C) om ”Fruktlunder i staden” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i kontorets tjänsteutlåtande

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2016 följande.

1. Trafiknämnden överlämnar och åberopar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Karin Ernlund (C), *bilaga 1*.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

På stadens mark finns idag flera äldre äppel-, päron- och plommonträdsplanteringar, t ex rester efter gamla övergivna odlingar eller tomter. Flera av dessa gamla fruktträd är i behov av beskärning, då de förvuxit sig och inte bär frukt längre. Under 2014 och 2015 har kontoret tillsammans med stadsdelsförvaltningar som ansvarar för parkdrift kompletteringsplanterat ett par av dessa. Dessa befintliga fruktträdsplanteringar borde i större utsträckning inventeras, kompletteringsplanteras och beskäras innan nya planteringar anläggs.

Fruktträdsplanteringar är därtill mycket kostsamma ur ett driftsperspektiv. Ytterligare planteringar innebär en ökad driftskostnad för de berörda stadsdelarna. Trafikkontoret anser därför inte att det är motiverat att anlägga fler fruktlundar i staden.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2016 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på motionen gällande fruktlunder.

Ersätтарыttrande gjordes av Helen Törnqvist (C), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på såväl odling som anläggande av fruktlunder vilket bidrar till ett friskare liv och ökar kunskapen om hur mat produceras och odlas. I Bromma, som till stor del är trädgårdsstad, har dock många boende en egen trädgård med möjlighet att själv kunna odla fruktträd och bärbuskar. I fyra parker finns även ytor där allmänheten dessutom kan plocka frukt. Dessa återfinns i Beckomberga gamla sjukhusområde, Åkeshovs slott, Traneberg/Missionsvägen samt Sinnenas trädgård i Blackeberg. Därutöver finns 16 koloniområden att tillgå varav Johannelunds-gränds och Gubbkärrets koloniträdgårdar inte har någon kö alls varför den odlingsintresserade, i gemenskap med andra människor, omgående kan börja odla frukt, bär och grönsaker m.m.

Förutom fördelarna med fruktlunder så kan även nackdelar uppstå i form av ökade skötselkostnader i och med att fruktträd måste vårdas noggrant med kontinuerlig underhållsbeskärning, bevattning och gödsling. En risk finns även att en del medborgare kommer att uppleva bär och fallfrukt på marken som nedskräpning. Enligt

förvaltningens uppfattning bör därför, i första hand, de fruktträd och bärbuskar som redan finns komma att tillvaratas och ges en fullgod skötsel. Om ytterligare fruktlander ska tillkomma så bör det ske på platser där medborgarna själva efterfrågat detta vilket varit fallet i Beckomberga gamla sjukhusområde där förvaltningen nu avser att plantera såväl äppleträd, körsbärsträd som svarta och röda vinbär i anslutning till den nya lekplatsen vid Dolomitgränd.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2016 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande återopas som svar på remissen
2. Nämnden tillstyrker motionen

Ersätтарыtrande gjordes av Christina Peterson (C), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget och anser att fruktlander kan ha en positiv effekt på den biologiska mångfalden samt ger rekreativvärden.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 november 2016 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av motion från Karin Ernlund, Centerpartiet, om fruktlander i staden.
2. Nämnden anför därutöver att stadsdelsnämnden redan vid sammanträdena 27 augusti 2015 § 13 samt 16 juni 2016 § 2 klart uttryckt att det bör planteras bärbuskar samt fruktträd i samband med såväl nya parker som när dagens parker och grönytor utvecklas eller upprustas vilket helt motsvarar förslaget om fruktlander i den aktuella motionen.

Reservation anfördes av Lars Jilmstad m.fl. (alla M) och Peter Öberg (L) till förmån för förvaltningens förslag till beslut.

Ersätтарыtrande gjordes av Niklas Dahlgren (C) och Lars Hultkvist (KD) som

instämde i reservation anförd av Lars Jilmstad m.fl. (alla M) och Peter Öberg (L).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Det finns ett stort intresse för så kallad stadsodling i Stockholm även om odlingarna i Farsta stadsdelsområde inte är så många. Sannolikt är intresset större i innerstaden. Måhända är även förslaget om fruktlund sett främst ur ett innerstadsperspektiv. Möjligheten att plocka frukt i innerstaden är begränsad.

I ytterstaden, åtminstone i Farsta stadsdelsområde, råder annorlunda förhållanden. Fruktträd för allmänheten finns på många platser runt om i våra stadsdelar. Vid Farsta Gård finns en stor park med ett stort antal fruktträd. Flertalet är äppelträd men det finns även päron- och körsbärsträd. I Fagersjö kan man hitta äppelträd längs med Havsörnsvägen på mark som tidigare var en trädgård. På västra delen av Gubbängsfältet finns fem gamla äppelträd av olika sorter som som sköts genom ett brukaravtal med Gubbängens fritidsträdgårdar. Detta är bara några exempel på vad som går att finna i stadsdelsområdet.

Förvaltningen anser ändå att motionen lanserar en trevlig idé. I samband med parkupprustningar kan det vara lämpligt att plantera fruktträd och bärbuskar och även göra det möjligt för så kallad stadsodling. Det kan närmast bli aktuellt i parkleken Måsen i Fagersjö som kommer att rustas upp inom de närmaste åren.

Äppelträd i parken vid Farsta Gård.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens

tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2016 följande.

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ersättaryttrande gjordes av Hans Tjernström (C), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Det är dyrt att plantera träd och vid de tillfällen nya träd planteras görs det i samband med ett större projekt, till exempel en exploatering eller en större parkupprustning. En fruktlund skulle också innebära löpande kostnader för bland annat underhåll. Träden ska beskäras och skyddas mot skadedjur och fallfrukt ska omhändertas.

Stadsdelsförvaltningen anser därför inte att förslaget är möjligt att genomföra inom den budget som finns för parkdrift och parkskötsel.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2016 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till att det finns fruktlunder i staden då det bidrar till att öka trivsel och gemenskap. Eftersom det historiskt sett funnits gott om omfattande trädgårdsnäring i Hässelby men också delvis i Vällingby så finns det i dag spår från den epoken i form av fruktlunder på flera platser i vårt stadsdelsområde.

I Hässelby vid parkleken Gulsippan finns det gott om äppelträd och körsbärsträd från tiden då det låg en handelsträdgård här. Förra året planterade Trafikkontoret även andra fruktträd i parkområdet. I närheten finns också den så kallade Äppelängen. I Vällingby finns Plommonparken som ligger vid Inspektorsbacken. De gamla

plommonträden har blivit i dåligt skick och en investering måste göras för att kunna plantera nya. Längs med Trädgårdsmästarvägen i Kälvesta finns det också gott om äppelträd som vissa år dignar av frukt. Detta är bara några av de platser där det finns befintliga fruktlundar vilka sköts av stadsdelsförvaltningen.

Invånarna har också under förra året och i år kunnat odla i pallkragar i några av våra närliggande parker.

Då det redan idag finns flera fruktlunder i stadsdelsområdet ser förvaltningen inget behov av flera fruktlunder.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2016 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 juli 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på stadsodling och plantering av fruktträd. Förvaltningen arbetar kontinuerligt och aktivt med att förstärka ekosystemtjänsterna och att förbättra möjligheten till stadsodling inom Kungsholmen stadsdelsområde. Under 2016 har antalet platser och odlingslådor utökats från tidigare säsong. Exempelvis erbjuds ytterligare fyra temporära odlingsplatser i år.

I Kristinebergs slottspark finns det en populär och rik fruktlund med ett stort antal äppelsorter och päronträd av olika sorter. Parken kompletterades med nya träd under 2015.

Förvaltningen ser gärna att stadsdelsnämnderna ges riktlinjer om att försöka komplettera befintliga och nya parker med fruktlunder, men anser inte att detta ska vara ett absolut krav. Det är viktigt att varje park får utvecklas utifrån sina förutsättningar och utifrån parkbesökarnas behov och önskemål.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2016 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att förstärka ekosystemtjänsterna och att förbättra möjligheten till stadsodling inom Norrmalms stadsdelsområde. Våren 2016 startade föreningen Norrmalmsodlarna en stadsodling i Bellevueparken, där också

fruktträd kommer att planteras.

Norrmalms parkplan från 2015, som är stadsdelsnämndens styrdokument för utveckling av stadsdelsområdets parker, pekar ut de parker där ekosystem särskilt ska värnas och utvecklas. Detta innebär bland annat att stärka den biologiska mångfalden genom stadsodling eller anläggande av fruktträd där detta är möjligt, fruktträd har exempelvis särskilt behov av stora öppna och soliga platser och lämpar sig därför bara på vissa platser. Det är viktigt att varje park får utvecklas utifrån sina förutsättningar och utifrån parkbesökarnas behov och önskemål.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 november 2016 följande.

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen har inget att erinra mot förslaget i motionen om att stadsdelsnämnderna får i uppdrag att anlägga fruktlundar. I Rinkeby-Kista stadsdelsområde finns redan fruktträd som allmänheten kan ta del av i vissa äldre gårdsmiljöer. Förvaltningen har också ambitionen att plantera nya bärbuskar vid upprustning av befintliga lekparken. För den som vill odla själv finns åtta koloniträdgårdsföreningar med lediga platser i stadsdelsområdet.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2016 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på motionen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att fruktträd och buskar med ätbara bär planteras i stadens parker. Vid upprustningar och nyanläggning av lekparken och förskolegårdar väljs ofta fruktträd och bärbuskar när ny växtlighet planteras. Förvaltningen har under våren

anlagt stadsodlingar på åtta platser i olika stadsdelar, efter önskemål från medborgarna. Sedan tidigare finns odlingar på tre ställen och en skogsträdgård. Syftet är både att ge möjlighet till odling, men också att skapa mötesplatser.

Inom stadsdelsområdet finns dessutom 14 koloniträdgårdsområden, varav sju består av odlingslotter.

Förvaltningen anser att stadsdelsområdet är välförsörjt när det gäller möjligheter till odling och att ta del av frukt och bär i parker och naturområden och att det därför inte behövs särskilda fruktlundar.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2016 följande.

1. Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens remissvar.
2. Omedelbar justering.

Ersättaryttrande gjordes av Erik Sihlberg (C), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

I Skärholmens stadsdelsnämndsområde finns idag en äppellund i Vårberg, med gamla äppelträd, samt nya äppelträd i Bredängsparken som planterades enligt uppdrag i nämndens verksamhetsplan 2015. Ett antal platser för stadsodling på parkmark har också tillkommit de senaste åren. Utöver stadsodling och äppelträd finns bärbuskar ibland annat Sättradalsparken. Alla dessa buskar och träd är för allmänheten att plocka från. Förvaltningen har som ambition att utöka antalet fruktträd och bärbuskar i områdets parker där de kan bredda utbudet av funktioner i parken. Dessa kanske inte kan kallas fruktlunder så som förvaltningen tolkar att motionären avser, de är och blir förstås begränsade i sin omfattning. Å andra sidan kan en god placering säkerställas utifrån ett driftperspektiv vilket möjliggör för god skötsel av förvaltningen.

Med tanke på den områdesutveckling som Skärholmen står inför menar förvaltningen också att det är vanskligt med nya anläggningar i området. En fruktlund kräver långsiktighet till skillnad från stadsodling som kan vara av tillfällig karaktär och som lättare kan flyttas till annan plats vid behov. Förvaltningen föreslår därmed att inga nya fruktlunder anläggs i Skärholmen de kommande åren, men att bärbuskar och fruktträd istället utökas som ett inslag i områdets redan etablerade parker.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22

september 2016 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Karin Edlund konstaterar följande fördelar med fruktlander: matproduktion, estetiska och pedagogiska upplevelser, samt fritidssysselsättning och mötesplatser för social interaktion över åldersgränser. Dessa är några av de så kallade ekosystemtjänster, tjänster som naturen tillhandahåller människan, som fruktträd tillhandahåller. Fruktlanderna tillhandahåller även andra ekosystemtjänster som borde synliggöras: luftfiltrering, uppbindning av koldioxid, reduktion av vindstyrkan, upptagning och fördröjning av dagvatten, ökad luftfuktighet och minskad lufttemperatur, syreproduktion. Flera av dessa har ett mätbart ekonomiskt värde. Karin Edlunds motiveringar stämmer alltså väl överens med de ekologiska, sociala, och ekonomiska dimensioner av en hållbarhetssträvan. Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning välkomnar detta förslag.

Stadsdelen har redan fyra parker/naturområden med fruktlander. Gribbyparken (0,9 Ha), Pilbågsparken (0,2 Ha), och Kämpingskogen (1,2 Ha) har uppvuxna fruktträd. Branddammsången (0,4 Ha) har yngre fruktträd. Vidare planterade stadsdelsförvaltningen 17 yngre fruktträd i Tenstadalen längs Spångaån/Bällstaån under Parkernas Dag 27:e augusti. Planteringsdagen var ett samarbete med Blå Vägen, ett socialt företag som bland annat hjälper arbetslösa hitta en väg tillbaka till arbetslivet. Blå vägen har en egen odlingsverksamhet i området för planteringen och sköter fruktträden även efter planteringen. Planteringsdagen var öppet för alla och flera medborgare deltog.

Medborgare har skrivit till stadsdelsförvaltningen och uttryckt sin uppskattning för initiativet.

Vid anläggning av fler fruktlander eller beredning av utrymme för medborgares initiativ att odla sina egna favoritfrukter eller bär föreslår Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning ett noggrant platsval för att möjliggöra en "kaskad" av ekosystemtjänster. Till exempel, genom att plantera fruktträden längs Bällstaån möjliggjordes andra ekosystemtjänster förutom de som redan nämnts ovan. Fruktträden bidrar med skugga som minskar igenväxning av vattenväxterna i ån. Fruktträden också stabiliserar marken längs ån. Erodering av marken intill ån därmed minskas och mindre sediment hamnar i ån. Minskning av igenväxning av vattenväxterna och minskning av sediment i ån bidrar tillsammans till minskad risk för uppdamning av ån, vilket i sin tur bidrar till minskad risk för översvämningar.

Vidare föreslår Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning att fördelarna med plantering av fruktlander utökas även bortom ekosystemtjänsterna för att även inbegripa så kallade samhällssystemtjänster. Om ekosystemtjänster är tjänster som naturen tillhandahåller människan är samhällssystemtjänster tjänster som människan tillhandahåller människan. Till exempel, genom att samarbeta med Blå Vägen för att plantera fruktträd längs Bällstaån stödjer stadsdelsförvaltning ett socialt företag som bland annat hjälper arbetslösa hitta en väg tillbaka till arbetslivet. Stadsdelsförvaltningen bidrar därmed till minskad samhällsekonomiska kostnader för arbetslöshet samt till ökad samhällsekonomisk produktivitet. Blå vägen i sin tur åtar

sig att sköta och underhålla fruktträden även efter planteringen. Deras åtagande minskar stadsdelsförvaltnings egna drift- och underhållskostnader samt bidrar till en trivsam och välskött miljö längs det stråket av Ballstaån. Som lokal aktör med eget odlingsområde just där fruktträden planterades är Blå Vägen speciellt lämpat för skötselsuppdraget.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2016 att överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Ersätтарыttrande gjordes av Fredrik Lindstål (C), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till motionen och anser att intentionerna bakom motionen är lovvärda. Intresset för stadsodling inom stadsdelsområdet är stort. Att odla närodlat och kombinera detta med en fruktlund ställer förvaltningen sig mycket positiv till.

I Vitbergsparken finns idag en stadsodlarförening. I anslutning till platsen där stadsodling bedrivs finns ett antal äppelträd som skall involveras i stadsodlingen. Brukarna kommer att vårda och sköta om den befintliga fruktlund. Fruktlund kan sedan utvecklas med mindre skötselintensiva arter som gråpäron, körsbär samt vildplommon.

Förvaltningen anser sig därför att ha uppfyllt motionärens önskan om en fruktlund i stadsdelen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2016 att överlämna tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Reservation anfördes av Evy Kjellberg (C), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

I Älvsjö stadsdelsområde finns fruktträd i flera parker, så som Långbrogårdsparken, Vivelparken, Herrängens gårds park, och vid Långsjö torg. I Solberga finns fruktträd på flera bostadsgårdar. Vid upprustning av parker, tar förvaltningen ställning till de

önskemål som kommer in och gör en bedömning av vad som kan passa bra och fungera på platsen. Om fruktträd planteras behöver vi också ta med i beräkningen att den frukt som inte plockas behöver tas omhand. För att minska kostnaderna för att omhänderta fallfrukt kommer förvaltningen att fortsätta informera älvsjöborna om var det finns frukt att plocka.

Förvaltningen är positiv till att plantera fruktträd och bärbuskar i fler parker, men anser inte att det finns ett behov av särskilda fruktlunder.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2016 att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ersättningsutredning gjordes av Maximilian Molin (C), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 juli 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på stadsodling och plantering av fruktträd. Förvaltningen arbetar aktivt och kontinuerligt med att förstärka ekosystemtjänsterna och med att förbättra möjligheten till stadsodling inom Östermalms stadsdelsområde. Under 2016 har antalet platser och odlingslådor utökats från tidigare säsong, totalt erbjuds ytterligare 74 odlingslådor detta år.

I Tessinstråket, i parkens norra del, kommer de befintliga fruktträd som finns där förstärkas med ytterligare fruktträd som planteras 2016-2017.

Förvaltningen ser gärna att stadsdelsnämnderna ges riktlinjer om att försöka komplettera befintliga och nya parker med fruktlunder, men anser inte att detta ska vara ett absolut krav. Det är viktigt att varje park får utvecklas utifrån sina förutsättningar och utifrån parkbesökarnas behov och önskemål.

Reservationer m.m.

Trafiknämnden

Reservation anfördes av Karin Ernlund (C) enligt följande.

Karin Ernlund (C) föreslår att nämnden beslutar att tillstyrka motionen och därutöver anför följande:

Att kunna plantera och skörda egna grönskapar, frukter och bär är något allt fler stockholmare efterfrågar. Genom att staden anlägger fruktlundar där alla kan ta del av frukt och bär begränsa den möjligheten inte bara till dem som har tillgång till egen odlingslott eller pallkrage. Trafikkontoret anser att detta är för kostsamt, det är synd eftersom det bör anses vara en relativt liten investering som skulle kunna bidra till fler mötesplatser och en grönare stadsmiljö. Glädjande är dock att Södermalms stadsdelsnämnd har en annan uppfattning och kommer att göra en fruktlund i Vitabergsparken.

Bromma stadsdelsnämnd

Ersättaryttrande gjordes av Helen Törnqvist (C) enligt följande.

Med denna motion tar Centerpartiet stadsodlingen till en ny nivå. Fruktlunder kan vara ett sätt att berika stadsmiljön och att göra Brommabor som varken har kolonilott eller trädgård delaktiga i stadsmiljön. Poängen med fruktlunder är att de skapar trevliga och pedagogiska rum för Brommabor i olika åldrar. Fruktlunderna fyller ännu en funktion på platser i stadsdelen där inte odling förekommer. Något som främst lägenhetsboende, förskolor och äldreboenden skulle kunna åtnjuta.”

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Ersättaryttrande gjordes av Christina Peterson (C) enligt följande.

Om jag hade haft rösträtt hade jag föreslagit följande

1. Att tillstyrka motionen
2. Att därutöver anför

Det är glädjande att förvaltningen har en positiv inställning till Centerpartiets motion. Helt i linje med den politik som vi genomförde under förra mandatperioden och som staden nu arbetar vidare med. De odlingslådor som syns på alltfler ställen i stadsdelen är ett bevis på att staden nu kan skörda frukten av vårt mångåriga politiska arbete.

Centerpartiet vill ta stadsodlingen till nästa nivå och här ser vi en möjlighet att fortsätta utveckla stadens arbete med att erbjuda stockholmarnas tillgång och närhet till fruktlunder. Fruktlunder kan fungera som pedagogiska och trevliga mötesplatser för stockholmare i alla åldrar. Att anlägga minst en fruktlund i varje stadsdel ser vi som en låg ambition som staden absolut skulle kunna prioritera och arbeta vidare med.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Ersättaryttrande gjordes av Hans Tjernström (C) enligt följande.

Om jag hade haft rösträtt hade jag föreslagit att tillstyrka motionen.

Centerpartiet arbetade under förra mandatperioden för mer stadsodling i staden. Vi vill ta arbetet till nästa nivå och här ser vi en möjlighet att fortsätta utveckla stadens arbete med att erbjuda stockholmarnas tillgång och närhet till fruktlunder.

Fruktlunder kan fungera som pedagogiska och trevliga mötesplatser för stockholmare i alla åldrar. Det handlar om att skapa trevliga mötesplatser i stadsdelen. Fruktlunden skulle kunna utvecklas med mindre skötselintensiva arter som gråpäron, körsbär samt vildplommon.

Att anlägga minst en fruktlund i varje stadsdel är en låg ambition som stadsdelen borde kunna prioritera.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Ersättaryttrande gjordes av Erik Sihlberg (C) enligt följande.

Det är bra att förvaltningen redovisar ett arbete som kan närma sig Centerpartiets motions avsedda resultat, däremot fruktar vi parkskötselns ambitioner har fått stå tillbaka trots generella skatthöjningar inom mandatperioden. Genom att just särskilt märka ut delar av parker som fruktlunder så tydliggör vi för medborgarna att dessa finns, och att det är fritt fram att plocka. I takt med att vi bygger allt tätare så kan vi inte enbart förlita oss på parklösningar som medborgarna ska upptäcka, utan det som staden erbjuder skattebetalarna bör vara tydligt.

Om man inte sår så kan man inte skörda. Det gäller äppelträd i kommunens parker, och det gäller stadens budget. Självklart så måste förvaltningen förhålla sig till den mindre fruktbara budget som den rödgrönrosa majoriteten går fram med, och då får jag påtala att Centerpartiet sänker skatten med 55 öre tillbaka till den nivå som rådde innan maktskiftet, och lyckas ändå höja anslagen till miljö, parkskötsel med mera. *Det* är hållbar politik som bär frukt.

Södermalms stadsdelsnämnd

Ersättaryttrande gjordes av Fredrik Lindstål (C) enligt följande.

Centerpartiet tar emot förvaltningens förslag med stor glädje och entusiasm. Vi tackar särskilt för att man i svaret visat på tydlighet och ambition att genomföra detta projekt med relativ hast. En levande stad och hållbar stad som främjar ekologiskt ansvar och idéburen stadsutveckling kommer alltid att fortsätta växa på inkluderande och tillåtande sätt. En sådan utveckling kräver både de stora idéerna för byggandet av gröna städer – men också de småskaliga och genomförbara förslagen som vi kan se framför oss. Först då skapas förutsättningarna att skapa framtidens städer.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Evy Kjellberg (C) enligt följande.

1. att bifalla motionen
2. att därutöver anför

Stora delar av Älvsjö SDN-område består av villaområden med många fruktträd. Här kanske behovet är mindre av s.k. fruktlunder.

Villaområdena har under lång tid (50 år som jag bott här) genomgått otroliga förändringar då stora tomter styckats. Men de senaste åren har det dessutom blivit mycket vanligt att byggherrar köper upp, fullt fungerande, fastigheter. River befintligt hus och bygger både 2 till 4 parhus i stället. Vid denna typ av förtätning får de gamla fruktträdgårdarna ”stryka på foten” och en asfalterad bilplats återstår. Om denna utveckling eskalerar finns det risk att fruktlunder även kan behöva anläggas i ”villaområdenas parker”. En större varsamhet bör ske.

Inom Älvsjö finns det även områden med huvudsakligen flerbostadshus i t.ex. Solberga och Älvsjö centrum. Tusentals lägenheter är dessutom under produktion i bl.a. kv. Kabelverket. ”Mässtaden – Älvsjö södra – Älvsjö Örby” med c:a 10 000 nya lägenheter ligger lite längre fram i tiden, men när man planerar dessa områden bör de naturligtvis även innehålla gröna oaser – parker, vilka kan förses med fruktlunder, andra nyttoväxter samt pallkragar för allmänheten att odla i.

En mindre del av Sjöängen, nedanför Brännkyrka kyrka och kyrkogården, vill Centerpartiet att det anläggs en park med vattenspegel/fontän, rekreationsyta, boulebana samt odlingslotter. En fruktlund kommer här att bli ett vackert inslag i parken.

I avvaktan på beslut om Älvsjö – Örby och Sjöängen bör fältet upplåtas för stadsodling och stadsbruksodling.

Vid upprustning och nyanläggning av parker bör motionens intensioner beaktas.

December 2015, ”Tyck till om Lerkrogsparken”, framförde Centerpartiet bl.a. önskemål om Körsbärsträd, nyttoväxter och kryddväxter i parken. *Citat*

** I dag finns det några mindre träd utanför Handelsbanken. Fortsätt gärna med några körsbärsträd. En dröm vore att få körsbärsträd ”på led”. Får de inte plats här så hoppas jag att det kan planteras några längre in i parken.*

** I något ”hörn”/plats bör man kunna ha lite nyttoväxter*

** Kryddväxter, gärna med namnskyltar,*

** Om utrymme finns, några fler pallkragar för stadsodling*

Det är positivt att förvaltningen kan tänka sig att plantera fler fruktträd och bärbuskar i fler av våra parker. Hur man sedan utformar det hela beror naturligtvis på hur platsen ser ut. Förutom parker är våra förskolor, skolor och äldreboenden också i behov av fler fruktträd, körsbärsträd, nyttobuskar samt pallkragar för egna odlingar.

Östermalms stadsdelsnämnd

Ersättaryttrande gjordes av Maximilian Molin (C) enligt följande.

1. Att tillstyrka motionen
2. Att därutöver anföra

Det är glädjande att förvaltningen har en positiv inställning till Centerpartiets motion. Förvaltningen beskriver hur man arbetar långsiktigt med ekosystemtjänster och slår sig för bröstet när det kommer till odlingslådor. Helt i linje med den politik som vi genomförde under förra mandatperioden och som staden nu arbetar vidare med. Detta är ett bevis på att staden nu kan skörda frukten av vårt mångåriga politiska arbete.

Centerpartiet anser dock inte att vi kan nöja oss med detta. Vi vill ta stadsodlingen till nästa nivå och här ser vi en möjlighet att fortsätta utveckla stadens arbete med att erbjuda stockholmarnas tillgång och närhet till fruktlundar. Fruktlundar kan fungera som pedagogiska och trevliga mötesplatser för stockholmare i alla åldrar. Att anlägga minst en fruktlund i varje stadsdel ser vi som en låg ambition som staden absolut skulle kunna prioritera och arbeta vidare med.